

Bálint Mátyás – Meskó Zoltán

Meskó

Az NFL első kézből

Art Nouveau Kiadó
Pécs, 2015

Reichert Gábor

A PÁLYA SZÉLÉN

Nem akarom a kedves olvasóban azt a látszatot kelteni, hogy különösebben jártas lennék az amerikai futball világában. Vasárnap esténként igyekszem megnézni az érdekesebbnek ígérkező meccseket (a kései kezdés miatt sajnos gyakran előfordul, hogy az adott találkozó végeredményéről csak másnap reggel értesülök), van kedvenc csapatom (szigorúan a nagytökével szembeni viszolygásom miatt esett a választásom a Green Bay Packersre, amelynek részvényei száz százalékban a szurkolók tulajdonában vannak), és ha nem is állíthatom, hogy a játék legapróbb finomságaira is képes vagyok felfigyelni, nagyjából értem, mi miért történik a pályán. Mindezt csak azért tartottam fontosnak elmondani, hogy jelezzem, milyen „elméleti felkészültséggel” kezdtem bele a Meskó Zoltán ex-NFL-játékos és Bálint Mátyás sportújságíró által közösen jegyzett kötet olvasásába. A mind nyelvileg, mind nyomdatechnikailag roppant igényes – amely tulajdonságok nem feltétlenül jellemzők a napjainkban megjelenő sportkönyvekre –, képekkel bőségesen illusztrált kiadvány végére érve pedig kijelenthetem, egy pillanatig sem éreztem azt, hogy sokkal több előismeretre lett volna szükségem az olvasottak feldolgozásához. A *Meskó – Az NFL első kézből* szerencsére elsősorban nem a szakértőknek, hanem a hozzám (és sokakhoz) hasonló műkedvelőknek szól, akiket a csapatok bonyolult taktikai alakzatai, az európai focin iskolázott ésszel szinte felfoghatatlan statisztikafétis vagy a Super

Bowlba ölt dollármilliók helyett inkább az érdekel, milyen lehet belülről megélni a világ legnagyobb felhajtással övezett profi sportbajnokságát.

Az 1986-ban Temesváron született, családjával a kilencvenes évek végén Amerikába kivándorolt, majd 2010 és 2013 között a New England Patriots csapatát erősítő Meskó Zoltán életútjának követése tökéletes lehetőség arra, hogy az olvasó betekintést nyerjen az NFL-gépezet működésébe. Ha úgy tetszik, Meskó az amerikai futball Dávid Kornélja vagy Szuper Leventéje, aki egyedüli magyar krónikásként számolhat be nekünk arról, mi zajlik az egyre növekvő hazai népszerűsége dacára még mindig meglehetősen egzotikusnak tűnő tengerentúli futball-ligában. Még jobban megkönnyíti a főhőssel való azonosulást, hogy az idegenség, a kívülállóság – közönségesen a kelet-európaiság – tapasztalata végig fontos motívuma marad a történetnek, hiszen Meskónak, bár bekerült a liga egyik legsikeresebb csapatába, valójában sosem volt meg a lehetősége arra, hogy annak valóban elismert tagjává, igazi szupersztárrá váljon. Az amerikai foci ugyanis – és számomra ez volt a kötet egyik legfontosabb tanulsága – igen pontosan leképezi a modern nyugati társadalmak működését. A nálunk leginkább elterjedt csapatsportokra jellemző egyenjogúság helyett – értve ezalatt azt, hogy például egy vízi- vagy kézilabdacsapatban nem eldönthető, melyik a fontosabb a kapus és a jobbszélő posztja közül – itt egyértelmű hierarchia van érvényben.

Az NFL-csapat társadalmának legfontosabb polgára az irányító, őt követik az elkapók, a futójátékosok és az egyéb, magyarra lefordíthatatlan elnevezésű csapattagok, a tápláléklánc legalján pedig a falemberek és a speciális egység tagjai helyezkednek el. Meskó Zoltán az utóbbi társadalmi alcsoport legmarginálisabb pozícióját, a *punter* szerepét töltötte be pályafutása során. A punter nem tölt néhány másodpercnél többet a pályán meccsenként: ha megakad a csapata támadása – vagyis ha a rendelkezésre álló négy kísérletből hármát elszalasztott arra, hogy legalább tíz yardot előrehaladjon –, a punter dolga minél messzebbre rúgni a labdát, hogy az ellenfél a lehető legkedvezőtlenebb helyről indíthassa támadását. Hátradobják a labdát, a rúgójátékos ideális esetben 1,2–1,3 másodperc alatt megszabadul tőle, és már mehet is vissza a kispadra. Bár mindez csak leírva tűnik ilyen egyszerűnek – a kötetben hosszan olvashatunk arról az aprólékos, monoton munkáról, amely a tökéletes rúgótechnika kidolgozásához szükséges –, az NFL társadalmában a punternek esélye sincs arra, hogy a számára eleve elérhetőnél nagyobb megbecsülésre tegyen szert. Jól példázza ezt a megbonthatatlan hierarchiát, hogy Meskó elmondása szerint a Patriots tagjai közül

csak néhányan vannak, akik egyáltalán beszélő viszonyban lehetnek Tom Bradyvel, a csapat klasszis irányítójával.

Az amerikaifutball-csapatok felépítése összetartó közösségek helyett multinacionális vállalatokra vagy még inkább jól működő gépezetekre emlékeztet, amelyekben nincs pótolhatatlan elem: „Csereszabatos alkatrészek vagyunk, és ahogyan senki sem ejt könnyet az elromlott karburátor vagy a gyújtógyertya után, úgy egy punter után sem sírnak – hoznak másikat a raktárból, és kész” (140). Ebből következően egy-egy játékos társadalmi státuszát egyéni statisztikai mutatóiból kiszámolt ár-érték aránya határozza meg, némiképp eltérően a legtöbb csapatsporttól, amelyekben az egyéni mutatók végsősoron alárendelődnek a közösség által elért eredménynek. Meskó elmondása szerint az ő karrierjének is a gazdasági racionalitás vetett véget: bár mutatói nem maradtak el riválisai teljesítményétől, a csapat évi 900 ezer dollárt spórolt azzal, hogy egy újoncot igazolt a helyére, aki ennyivel kevesebbet végezte el ugyanazt a feladatot. A Patriots így három szezon után megvált Meskótól, aki 2015 tavaszára – bár addig néhány meccset lejátszott a Pittsburgh Steelers és a Cincinnati Bengals soraiban –, úgy tűnik, végleg kiesett a ligából. Mégsem érdemes a gimnáziumi, majd az egyetemi évek sikersorozatától a jól induló profi pályafutáson át a végső (?) kitaláltságig vezető utat klasszikus kudarcörténetként felfognunk: Meskó esete egyáltalán nem számít egyedinek az NFL-ben, és ő sem veszi különösebben magára a sikertelenséget. A könyv így nemcsak életrajzként, hanem egy profitalapú, zárt társadalom szociológiai leírásaként is olvasható.

Pontosabban fogalmazva: akként *érdemes* olvasnunk, mert ha elvonatkoztatunk a milió leírásának érzékletességétől, egy idő után zavaróvá válhatnak a folyamatosan vissza-visszatérő hagyományos sportkönyv-panelek. Olyan közhelyszámba menő állításokra érdemes itt gondolnunk, mint például annak bizonygatása, hogy a rengeteg munka mindig meghozza a gyümölcsét (bár Meskó szerint épp rúgótechnikájának túlfinomítása vezetett oda, hogy végül visszaesett a teljesítménye); hogy a sport valójában csak játék, így nem érdemes a sikereknek és a kudarcoknak túl nagy jelentőséget tulajdonítanunk; hogy a tanulás sokkal fontosabb a profi sportkarriernél stb. Természetesen egyik hasonló állítás igazságát sem vitathatjuk, helyenként mégis zavaróan repetitív és tanmeseszerűvé teszik a szöveget. Nem beszélve arról, hogy ezek a közhelyek a főszereplő önmeghatározásának központi elemeiként funkcionálnak, így az egyébként nagyon is szimpatikus Meskó Zoltán valódi,

hús-vér ember helyett sok helyütt felszínes, nagyképű frázisokat pufogató figura benyomását kelti, aki kudarcait és sikereit egyaránt a rendkívüli sokoldalúságából következő felsőbbrendűségi tudattal könyveli el. Csak két példa a sok közül: „egyszerre tartoztam három felső tagozatos szubkultúrába: ügyeletes matekzseniként kockafejű voltam, a szaxofonozás miatt nyomi, de közben meg fociztam, kosaraztam, atletizáltam, szóval a sportos kölykök közé is befértem – persze valójában csak csináltam a magam dolgát, nem nagyon igyekeztem bevágódni senkinél” (43); „ha soha többet nem rúgok egyeneset a labdába, akkor is lesz olyan diplomám, amelynek láttán csak a vörös szőnyeget nem terítik elém a New York-i bankvilágban” (93). Természetesen nem lenne igazságos személyes ítéletet megfogalmazni egy önéletrajzi kötet alapján annak főszereplőjével kapcsolatban, annyit mégis meg mernék kockáztatni, hogy a hol kimondott, hol inkább csak implicit módon megnyilvánuló önfényezés visszafogása előnyére vált volna hősünk imázsának.

Annál is inkább, mivel a *Meskó – Az NFL első kézből* furcsa módon nem a főszereplő elismerésre méltó pályafutásának, hanem épp annak jellemzőnek mondható lezárulásának, valamint rajta keresztül a liga személytelen, a sportszempontokat viszonylagossá tevő működésének aprólékos bemutatása miatt marad emlékezetes. Al Pacino karaktere éppen ennek a mentalitásnak az eluralkodását nehezményezte Oliver Stone *Minden héten háború* című, 1999-es nagyszerű filmjében. Több mint másfél évtized elteltével sajnos úgy tűnik, a helyzet csak tovább romlott – erre Meskó Zoltán és Bálint Máttyás alapvetően izgalmas és olvashányos könyve lehet az egyik legjobb bizonyíték.